

Доклад

minority
rights
group
europe

IPC

AMALIPE
Center For Interethnic Dialogue
and Tolerance

Борба с дискриминацията чрез по-широк достъп до правосъдие в Хърватия и България

Атанас Атанасов, Наташа Ковачевич, Рина Мухай, Аня Остопан и Андреа Шпиталски

Участници в национален лагер за момичета от ромски произход, които обсъждат дискриминацията и други въпроси, засягащи ромските общности. България, 2022 г.
Кредит: Райко Чапразов.

Благодарности

Настоящият доклад е финансиран от Програмата за права, равенство и гражданство на Европейския съюз (2014-20 г.). Съдържанието му отразява единствено възгледите на авторите. Европейската комисия не поема каквато и да е отговорност за използването на информацията, съдържаща се в него.

За авторите

Атанас Атанасов е експерт по развитие на местната общност в Център за междуетнически диалог и толерантност „Амалипе“ със седалище в град Велико Търново. Той се присъединява към „Амалипе“ през 2018 г. като образователен медиатор и експерт в различни международни проекти, свързани с дискриминацията и речта на омразата. В момента Атанасов работи за изграждане на мрежа от над 500 образователни медиатори към Център „Амалипе“. Едновременно с това Атанасов следва маркетинг във ВТУ „Св. Св. Кирил и Методий“ във Велико Търново.

Наташа Ковачевич [Nataša Kovačević] е изпълнителен директор на Информационния правен център от 2004 г. и е един от основателите на тази организация, създадена през 2002 г. Тя е дипломиран юрист с повече от 20 години професионален опит. Наташа Ковачевич е ръководила множество проекти, свързани със защитата на правата на човека, като например решаване на проблемите със статута на населението без гражданство, предоставяне на безплатна правна помощ на социално изключени групи граждани, справяне с дискриминацията спрямо ромите, защита на жертвите на престъпления и т.н.

Рина Мухай [Rina Muhaj] е доброволец консултант в Minority Rights Group Europe от октомври 2022 г. Работи като ръководител на проекти в националния офис по програма "Еразъм+" в Черна гора. Правата на малцинствата и коренното население са от основен интерес за Рина и тя е техен ентузиазизиран застъпник.

Аня Остопан [Anja Ostopan] е юрисконсулт в Информационния правен център, регистриран в Министерството на правосъдието за предоставяне на безплатна правна помощ, от 2021 г. насам. Оттогава тя предоставя безплатна правна помощ на маргинални и социално изключени групи от населението, особено на членове на ромското национално малцинство и жертви на криминални престъпления и домашно насилие.

Андреа Шпиталски [Andrea Spitalzky] е юрисконсулт в Minority Rights Group Europe. Тя се присъединява към организацията през 2017 г. Оттогава ръководи различни проекти, свързани с дискриминацията и речта на омразата спрямо ромите в Централна и Източна Европа и Западните Балкани. Тя е унгарски адвокат, специализиран в правата на човека и международното право.

Minority Rights Group Europe (MRGE)

Minority Rights Group Europe (MRGE) е регистрирана като дружество с нестопанска цел съгласно унгарското законодателство. Основана в Будапеща през 1996 г., Minority Rights Group Europe е европейският регионален партньор на Minority Rights Group International (MRGI), работеща за насърчаване и защита на правата на малцинствата и коренното население в цяла Европа и Централна Азия. MRGE прави това чрез изграждане на капацитет, международно застъпничество, медийно общуване и работа в мрежа.

© Minority Rights Group Europe (MRGE), Информационен правен център, Център за междуетнически диалог и толерантност "Амалипе", септември 2022 г. Всички права запазени.

Материали от тази публикация могат да бъдат възпроизвеждани за преподаване или за други нетърговски цели. Някоя нейна част не може да бъде възпроизведена под каквато и да е форма за търговски цели без предварителното изрично разрешение на притежателите на авторските права. За допълнителна информация, моля, свържете се с MRG. ISBN Print: 978-615-6516-16-9 Online: 978-615-6516-17-6. Публикувано през януари 2023 г.

“Борба с дискриминацията чрез по-широк достъп до правосъдие в Хърватия и България“ се публикува от MRG Europe като принос към общественото разбиране на проблема, представляващ тема на публикацията. Текстът и възгледите на авторите не представляват непременно във всеки детайл и всички свои аспекти колективния възглед на MRG.

Информационен правен център (ILC)

Информационният правен център (ILC) е организация на гражданското общество, регистрирана на 12 юни 2002 г. Създадена е чрез преобразуване на Правния център на американската хуманитарна организация "International Rescue Committee" [Международен спасителен комитет], започнала работа в Славонски брод през 1998 г. От основаването си Информационният правен център работи за насърчаване и защита на правата на човека, демократизация на хърватското общество, образование и овластяване на уязвими лица и гражданското общество.

Център за междуетнически диалог и толерантност "Амалипе"

Център за междуетнически диалог и толерантност "Амалипе" е водеща ромска организация, работеща за равноправното интегриране на ромите в българското общество. Организацията играе централна роля в организирането на ромското гражданско движение и реализира застъпнически дейности за интеграция на ромите пред държавните институции. Център "Амалипе" работи с мрежа от над 300 училища в цялата страна за намаляване на отпадането от училище, въвеждане на интеркултурно образование, насърчаване на ученето през целия живот в ромската общност и повишаване на образователния статус на ромите. Към настоящия момент организацията подпомага работата на над 500 образователни медиатори, назначени от училищата в мрежата "Всеки ученик ще бъде отличник". Като допълнение, Център "Амалипе" си сътрудничи с много ромски и неромски организации от цялата страна в дейности в различни области като образование, здравеопазване, социални услуги, организиране на застъпнически кампании за интеграция на ромите и други.

Ромски медиатори по програмата

Ромски медиатори от Хърватия:

Милан Митрович [Milan Mitrovic] живее в ромско селище в Славонски брод, завършил обучението си по специалност "Ранно и предучилищно образование". Ръководи и участва в работата на различни неправителствени организации (НПО). Член на Съвета по правата на човека в кабинета на омбудсмана. В по-ранната си работа и дейности се е срещал с широк кръг от хора, работил е пряко с членове на ромското национално малцинство и е добре запознат с проблема с дискриминацията. Посещенията му на място включват района на Славонски брод и Сисак.

Миряна Дестанович [Mirjana Destanovic] живее в ромско селище в Славонски брод и е активен член на ромската организация на хърватските младежи. Работила е като ментор на ромски ученици в началното училище. Посещенията ѝ на място включват района на Славонски брод и Сисак.

Марина Хорват [Marina Horvat] е от окръг Меджимурие, характеризира се с голяма ромска общност, но в момента живее в Загреб и учи в Юридическия факултет. През последните три години действа активно като доброволец или работи за различни неправителствени организации. В свободното си време, като студентка по право често помага на роми за упражняване на правата им, съдействайки им за съставяне на разнообразни молби към обществени органи. Участвала е в организационната комисия на първия Ромски младежки конгрес и е избрана в общинския съвет на община Ореховица. Освен семинара на Информационния правен център, като част от проекта "Равенство за ромите чрез по-широк достъп до правосъдие" (ERELA), тя посещава и други курсове, свързани с медиаторите в ромските общности. Посещенията ѝ на място включват Загреб и окръг Меджимурие.

Дейвид Орсуц [David Orsus] е студент по медицина. Има богат опит в работата с ромски организации, особено с деца и младежи. Член е на различни ромски неправителствени организации. Освен това е член на екипа за действие на Червения кръст. Посещенията му на място включват района на Загреб и Чаковец.

Йовица Радосавлевич [Jovica Radosavljevic] е ромски активист и посредник за интеграция на ромите. Председател, ръководител и хореограф в ромския ресурсен център. Работи активно и като помощник в ромското културно и артистично общество. Посещенията му на място включват района на Дарда и Пула.

Рамиз Айдин [Ramiz Ajdin] е основател и председател на неправителствената организация "Перспектива", занимаваща се с интересите на националните малцинства, със специален акцент върху ромското национално малцинство. Има богат опит като ромски активист и в хуманитарната дейност. Посещенията му на място включват Загреб.

Ромски медиатори от България:

Ангел Александров Ангелов живее в ромски квартал в Шумен. Има бакалавърска степен по специалност "Социална педагогика" и учи за магистър по специалност "Социално-педагогическо консултиране". Участвал е в работата на различни неправителствени организации и от дълго време е доброволец към Център "Амалипе". От четири години работи в Професионална гимназия по селско стопанство и хранителни технологии - Шумен. Известен е в местната ромска общност и се ползва с голям авторитет сред хората в нея заради своята честност, дисциплина и висше образование.

Ирена Михайлова живее в село Благоево, община Стражица. Завършила е СУ "Ангел Каралийчев" в Стражица. Участвала е в различни обучителни събития по програма JUSTROM на Съвета на Европа по въпросите на дискриминацията и тормоза спрямо жени от ромски произход и правосъдието за ромските общности. Работила е и по проблемите на дискриминацията и домашното насилие над жени. Участвала е в организирането и провеждането на обучителни събития за родители от малцинствените групи, общностните модератори и образователните медиатори.

Стефан Северинов Стефанов има бакалавърска степен по История, магистърска степен по Евроинтеграция и в момента е в последния семестър на обучението си за магистър по специалност "Управление на проекти". Благодарение на различните проекти, в които е работил, е подобрил работата си на терен, използвайки метода „от врата до врата“, запознал се е с широк кръг от хора, работейки директно с представители на много ромски групи в Павликени. Организирал е много застъпнически кампании и събития в Павликени.

Георги Шарбанов Самиров живее в Шумен. Работи като образователен медиатор от седем години и е участвал в работата на различни неправителствени организации. Член на местните активистки групи МАГ - ШУМЕН и РО - МАГ.

Фатме Бехчед Арслан е родена в малко селце, населявано предимно от етнически турци в Кърджалийския край. Завършила е Българска и турска филология и има магистърска степен по специалност "Образователен мениджмънт". Освен като учител по езици и преводач, тя работи и като образователен медиатор.

Бойчо Кочев в момента е студент в Пловдивски университет "Паисий Хилендарски". От години е образователен медиатор в Пловдив. От ромски произход е и е известен в общността.

Лариса Антонова е от Бяла Слатина. Притежава степен по икономика. Дълги години работи като общностен модератор в ромската общност, а по-късно и като образователен медиатор и социален работник.

Борба с дискриминацията чрез по-широк достъп до правосъдие в Хърватия и България

Съдържание

Резюме	1
1 Увод	4
2 Работа на терен: установяване на случаи на дискриминация в Хърватия и България	6
3 Юридическа работа: безплатна правна помощ	10
4 Докладване на случаи на дискриминация пред органа по въпросите на равенството	13
5 Заключение и препоръки	19
Бележки	23

Резюме

Целта на настоящия доклад е да обобщи резултатите от посещенията на терен и юридическата работа в рамките на проект "Равенство за ромите чрез разширен достъп до правосъдие" (ERELA), финансиран от Европейския съюз. Докладът служи като продължение на основните ни доклади, изготвени в началото на проекта, очертаващи различните области на дискриминация и пречките пред достъпа до правосъдие, пред които са изправени ромите в България и Хърватия. Докладът обобщава поуките, извлечени от работата на терен, въз основа на личния опит на медиаторите, и включва случаи на дискриминация в двете страни, включително тяхното разрешаване. Той също така очертава приноса на посещенията на място и юридическата работа за повишаване на осведомеността на ромите относно техните права и подкрепата за премахване на пречките пред достъпа им до правосъдие. Освен това поуките и резултатите от посещенията на място и юридическата работа в двете целеви държави могат в бъдеще да бъдат прилагани и използвани в други европейски контексти, в които ромите са изправени пред подобни трудности при достъпа си до правосъдие в случай на дискриминация.

В България и Хърватия ромите редовно биват обект на дискриминация, обикновено подхранвана от негативни нагласи и предразсъдъци, в различни области от живота им от ранна възраст. Въпреки големия брой документираны събития, случаите на дискриминация обикновено остават недоклаждани. Често ромите смятат, че не си струва да докладват за случаи на дискриминация, тъй като това не би променило нищо, докато други се опасяват, че положението им само ще се влоши. Много роми не знаят към кого да се обърнат, докато други смятат процедурите за твърде сложни. Нещо повече, налице е сериозна липса на доверие в държавните институции. Гражданите като цяло са погрешно информирани за правата си, включително за правото си на безплатна правна помощ. Липсата на доверие в публичните институции и съдебната система допълнително възпрепятства ромите да търсят правни средства за защита. Следователно броят на случаите, докладвани на националните органи по въпросите на равенството (Комисията за защита от дискриминация, КЗД в България и Кабинета на омбудсмана в Хърватия), представляват само малка част от действителната дискриминация, пред която са изправени ромите. Освен

това съществуват сериозни пропуски във функционирането на органите по въпросите на равенството в двете страни, които допълнително възпрепятстват ефективността на системата, създадена за защита на равенството.

Юридическата работа по проекта ERELA, чрез повишаване на осведомеността на ромските общности относно техните права и наличните правни средства за защита посредством медиатори, безплатни правни консултации и подкрепа при докладването на случаи на националния орган по въпросите на равенството, имаше за цел да преодолее пречките, пред които са изправени ромите при достъпа си до правосъдие. Така партньорите по проекта целяха да насърчат ромите да използват националната система от институции, създадена за защита от дискриминация, за търсене на правни средства за защита и да гарантират, че случаите на дискриминация няма да останат недоклаждани и незабелязани.

В рамките на проекта адвокати, служители на ромски организации на гражданското общество (ОГО) и други ромски активисти бяха обучавани в областта на националното законодателство за защита от дискриминация, наличните правни средства за защита, както и функционирането и компетенциите на съответните правни средства за защита. След приключване на обучителната програма партньорите ангажираха 13 медиатори в България и Хърватия, които предприеха редовни посещения на място в различни райони на двете страни. Ролята на медиаторите беше разнообразна: те не само повишаваха осведомеността относно дискриминацията и наличните правни средства за защита в ромската общност, но също така набелязваха и установяваха случаи на дискриминация в тази област, предоставяха съвети на дискриминираните лица или посредничеха между страните до намиране на решение на ситуацията. В други, по-сложни случаи, насочваха клиентите към Информационен правен център и Център "Амалипе", които им предоставяха правни консултации или докладваха случая на органа по въпросите на равенството.

И в двете страни повечето от установените случаи на дискриминация бяха в областта на трудовата заетост, било то при търсене на работа или на самото работно място. Дискриминация в детската градина също бе установена от медиаторите при интервюиране на

ромски семейства от областта. По време на посещенията на място членовете на общността разговаряха и с медиатора за случаи, свързани с достъпа до социални права в областта на социалното подпомагане, здравеопазването, образованието, спортните клубове и достъпа до различни услуги.

Първоначалното обучение предостави на медиаторите необходимите умения и знания, за да могат да оказват подкрепа на роми, обект на дискриминация. Чрез провеждане на редовни посещения на място медиаторите успяха да споделят тези знания с членовете на местната ромска общност и да повишат осведомеността им относно дискриминацията и наличните правни средства за защита. Освен това обучението помогна на медиаторите да се ориентират по-добре в правните предизвикателства и да разработят възможни решения в случай на дискриминация. В резултат на това медиаторите можеха да направят разграничение между случаите на дискриминация и други видове нарушения на правата на човека, което означава, че те търсеха помощ или съвет от партньори само в по-сложни случаи на дискриминация. Освен това медиаторите изиграха решаваща роля при установяването на фактите в случаи на дискриминация, които впоследствие бяха докладвани на органа по въпросите на равенството.

Членовете на ромската общност демонстрираха слаби познания за различните форми на дискриминация и правните средства за защита на разположение в двете страни. Те често бъркаха дискриминацията с други проблеми, с които се сблъскаха в ежедневието си. Повишаването на осведомеността от ромските медиатори бе от решаващо значение в рамките на проекта, за да могат ромите - жертви на дискриминация да научат повече по въпроса. Въпреки това, дори когато хората научаваха за наличните правни средства за защита, те се притесняваха да говорят за преживяванията си. Мнозина се притесняваха да докладват случаите на дискриминация на органа по въпросите на равенството поради страх от отмъщение или дори загуба на работата си. От изключителна важност бе фактът, че медиаторите бяха от местната ромска общност и се ползваха с доверието на хората.

В Хърватия консултациите по случаите на дискриминация бяха предоставяни от Информационен правен център, докато в България с юридическата работа по проекта бе ангажиран адвокат, завършил обучение за защита от дискриминация, организирано от Център "Амалипе". След установяване на случай на дискриминация от медиаторите, той бе поеман от юридическия персонал. Освен предоставянето на безплатни правни консултации на клиентите, медиаторите проверяваха наличните документи и

изготвяха становища. Юристите в двете страни организираха ежемесечни координационни срещи с медиаторите, на които обсъждаха установените случаи и търсеха съвместни решения. Наред с правните решения, предвидени за случаите, тези срещи имаха за цел и да осигурят постоянно обучение за медиаторите с цел задълбочаване на познанията им за дискриминацията и подобряване на уменията им при предоставяне на подкрепа на клиентите.

И в двете страни правна помощ се предоставяше най-вече в случаи на дискриминация в областта на трудовата заетост, образованието и при липса на достъп до услуги за членовете на ромската общност. Като отправна точка на правната помощ юристите трябваше да обяснява концепцията за дискриминация и разпоредбите на съответното национално законодателство. Ето защо, наред с предоставяната правна помощ, клиентите от ромски произход повишаваха осведомеността си относно концепцията за дискриминацията. Те често се нуждаеха от помощ с правните концепции, тъй като редовно посочваха ситуации, които не представляваха дискриминация. Ролята на юристите беше двойна и в двете страни. От една страна, те предоставяха безплатни правни консултации по случаи на дискриминация на клиенти от ромски произход, които след това можеха да решат дали да докладват случая си на националния орган по въпросите на равенството или не. От друга страна, адвокатите играха решаваща роля за повишаване на осведомеността относно правното определение на дискриминацията, различните ѝ форми и наличните правни средства за защита. Адвокатите също така играха важна роля за укрепване на доверието на клиентите в институциите, тъй като мнозина изразяваха недоверие в съдебната система. Работата на ромските медиатори беше незаменима при свързването на юристите с общността и разпространяването на информация за възможността за безплатна правна помощ. По този начин клиентите, които иначе не биха имали достъп до правно представителство и консултиране, можеха да търсят правни средства за защита и да намират решения на своите случаи.

Информационен правен център и Център "Амалипе" неколкратно съдействаха на клиенти да докладват за дискриминация пред съответните национални органи по въпросите на равенството. От шестте докладвани случая в Хърватия три се отнасят до дискриминация при достъпа до услуги, един е свързан с дискриминация в областта на трудовата заетост, един - с физическо насилие и заплахи и един - с равенство в областта на обществената информация и медиите. Българският случай е свързан с реч на омразата. В три от случаите хърватският омбудсман установи доказателства за

дискриминация и предупреди извършителите. В един от случаите омбудсманът препрати жалбата до компетентните институции, прокуратурата и Министерството на вътрешните работи. Два случая в Хърватия и един в България все още не са решени.

Основни пречки пред достъпа до правосъдие:

- Ромите често приемат дискриминацията като част от живота си, те не са склонни да докладват за нея поради страх от отмъщение или липса на вяра в ефективността на съдебната система.
- Ромите често нямат необходимите знания, за да пристъпят към съдебно дело, докато други смятат, че процедурите са твърде сложни. Ромите като цяло са погрешно информирани за правата си, включително за правото си на безплатна правна помощ.
- Липсата на доверие в публичните институции и съдебната система допълнително възпрепятства ромите да търсят правни средства за защита.

Основни констатации:

- Повишаването на осведомеността в ромската общност относно законодателството за защита от дискриминация и наличните правни средства за защита е от решаващо значение за повишаване на готовността на ромите да докладват за случаи на дискриминация пред органа по въпросите на равенството и да проправят път за бъдещо овластяване.
- Освен повишаване на осведомеността в общността относно дискриминацията, ромските медиатори имат важна роля за разрешаването на по-ясните случаи посредством медиация между страните или подпомагане на лицата, обект на дискриминация при изготвянето на становища или други документи.
- Насърчаването на засегнатите от дискриминация да докладват за случая си е от съществено значение. Колкото по-положителни решения взема органът по въпросите на равенството в случаите на дискриминация, толкова по-голямо доверие ще имат ромите в системата и институциите за защита от дискриминация.

1 Увод

Настоящият доклад е изготвен в рамките на проекта “Равенство за ромите чрез разширен достъп до правосъдие” (ERELA).¹ Проектът се реализира от февруари 2021 г. под съвместния надзор на Minority Rights Group Europe (MRGE), Информационен правен център (ILC, Хърватия) и Център за междуетнически диалог и толерантност “Амалипе” (България). Целта на проекта е да се насърчават и защитават правата на ромите, които са обект на нарушения на човешките права и дискриминация, чрез повишаване на осведомеността в обществото и сред заинтересованите страни, подобряване на прилагането на законодателството за недискриминация и даване на възможност на ромите да търсят правни средства за защита в Хърватия и България. В рамките на проекта партньорите проведоха изследване през пролетта на 2021 г. на различните области на дискриминация, засягащи ромите и пречките, пред които те са изправени при достъпа си до правосъдие. Резултатът от изследването е описан в сравнителен доклад в двете страни, служещ като базово проучване за останалата част от реализацията на проекта.² Изследването беше последвано от поредица от обучителни събития, проведени през есента на 2021 г. и лятото на 2022 г. Събитията бяха насочени към юристи, ромски активисти и представители на организациите на гражданското общество и бяха посветени на националното и международното антидискриминационно законодателство, както и на наличните правни средства за защита и съответната съдебна практика. След обучителните сесии партньорите ангажираха опитни ромски медиатори, които провеждаха редовни посещения на място в двете страни. Медиаторите установяваха и наблюдаваха случаи на дискриминация в ромската общност и докладваха за тези случаи на партньорски ОГО, които предоставяха правни консултации и безплатна правна помощ на засегнатите. Партньорите осигуриха непрекъснато обучение на ромските медиатори, консултирайки ги относно съответното законодателство, а също така и подкрепа за пострадалите. С тази експертна помощ ромските медиатори успяха да консултират ромите преживели дискриминация, за най-подходящите канали, които да следват за справяне с нарушенията. Целта на настоящия доклад е да обобщи

положителните резултати от работата на терен и правната подкрепа, да оповести извлечените поуки и да насърчи ромите, преживели дискриминация, да докладват за своите случаи като им предостави най-добрите практики и добри примери в тази област.

В България ромите са третата по големина етническа група след българите и турците. Според последното преброяване, проведено през 2021 г., 266 720 души (4,4% от населението) са се определили като роми.³ Други оценки обаче посочват, че броят им варира от 266 720 до 800 000. Според последното преброяване през 2021 г. в Хърватия има 17 980 роми (0,46 % от населението). Други източници обаче посочват, че в Хърватия има 24 524 роми.⁴ Съветът на Европа изчислява, че действителното ромско население е 30 000 - 40 000 души.⁵ Според нашия базов доклад ромите най-често се сблъскват с дискриминация в областта на образованието, трудовата заетост и жилищното настаняване. Широко разпространена е и дискриминацията, особено от служители на централните за социално подпомагане и достъп до основни услуги. Пандемията от Ковид-19 засегна непропорционално и ромското население в двете страни. Жените от ромски произход са обект на множествена или междусекторна дискриминация в различни области на живота си. Антициганизмът и речта на омразата са широко разпространени в хърватското и българското общество и често се проявяват в протести с насилие срещу ромите и в двете страни.

Въпреки че дискриминацията спрямо ромите е широко разпространена и документирана, много случаи на дискриминация остават недоказани. В Хърватия повечето участници в нашето базово проучване заявиха, че никога не са докладвали за дискриминация, нито познават някого, който да е докладвал.⁶ Ромите често смятат, че не си струва да докладват за случая си, тъй като това не би променило нищо, докато други се опасяват, че положението само ще се влоши. Много роми не знаят към кого да се обърнат, докато други смятат процедурите за твърде сложни, продължителни и скъпи. Нещо повече, налице е сериозна липса на доверие в държавните институции. Гражданите като цяло са погрешно информирани за правата си, включително за правото си на безплатна правна помощ.⁷ Липсата на доверие в публичните институции и

съдебната система допълнително възпрепятства ромите да търсят правна защита. Повечето от участниците в тематичните групи обаче се съгласиха, че дискриминацията трябва да бъде докладвана.

От гореизложеното става ясно, че са налице сериозни пропуски във функционирането на органите по въпросите на равенството и в двете страни. В Хърватия се наблюдава значителен спад в прилагането на препоръките на омбудсмана от компетентните органи от 2018 г. насам. Това показва липса на парламентарна воля за прилагане на систематични реформи. Освен това хърватският парламент не приема докладите на омбудсмана от 2017 г. насам.⁸ В България юристи и правни експерти, участници в тематичните групи, подчертаха, че решенията на Комисията за защита от дискриминация (КЗД) не са достатъчно ясни и често са противоречиви.

Целта на настоящия доклад е да обобщи резултатите от посещенията на място и юридическата работа в

рамките на проекта. Докладът служи като продължение на основния ни сравнителен доклад, изготвен в началото на проекта, очертаващ различните области на дискриминация и пречките пред достъпа до правосъдие, пред които са изправени ромите в Хърватия и България. Докладът обобщава поуките извлечени от работата на терен въз основа на личния опит на медиаторите и включва случаи на дискриминация в двете страни, както и тяхното разрешаване. Той също така очертава приноса на посещенията на терен и юридическата работа за повишаване на осведомеността на ромите за техните права и подкрепата на програмата ни в усилията им за достъп до правосъдие. Освен това поуките и резултатите от посещенията на терен и юридическата работа в двете целеви държави могат в бъдеще да бъдат прилагани и използвани в други европейски контексти, в които ромите са изправени пред подобни трудности.

2 Набелязване и установяване на случаи на дискриминация в общността

Медиатори

Медиаторите изиграха решаваща роля в осъществяването на теренната и правната работа. През есента на 2021 г. и в рамките на проект ERELA бяха обучени ромски активисти по въпроси от националното законодателство за защита от дискриминация. Тема на обучението бяха наличните правни средства за защита и докладването на дискриминацията и начините за подкрепа на жертвите на дискриминация. Всички медиатори потвърдиха, че обучението е било изключително полезно за тяхната работа. В Хърватия обучението се оказа особено полезно по отношение на по-задълбоченото разбиране на теорията и анализа на конфликтите, методите за разрешаване, методологията, самосъзнанието за справяне с дискриминацията, както и придобиването на знания за работата на омбудсмана. В България обучението също беше оценено като мотивиращо и информативно от участниците. Българските медиатори заявиха, че след обучението са придобили повече знания за това как да се справят със случаите на дискриминация. Освен това техните умения се подобриха и те вече знаят по-добре как да работят със случаите, към кого да се обръщат, как да разпознават случаите на дискриминация и как да работят в тази област.

Обучението ми помогна да използвам придобитите знания на терен с хората, да ги съветвам за подходящите процедури и да ги насърчавам да докладват.

(Марина Хорват, хърватски медиатор)

След обучението различни ромски активисти бяха наети от партньорите като ромски медиатори за извършване на редовни посещения на терен с цел повишаване на осведомеността относно дискриминацията в местните ромски общности, насърчаване и подкрепа на жертвите на дискриминация да докладват за своите случаи. Медиаторите имаха здрава връзка с местната ромска общност и се ползваха с

нейното доверие. В много от случаите самите медиатори живееха в ромски селища и бяха наясно с проблемите и тревогите на своите общности.

В Хърватия трима медиатори бяха ангажирани в работата на място в продължение на десет месеца (през последните два месеца, след като един от тях напусна страната, бяха наети още трима медиатори). Пандемията от Ковид-19 възпрепятства посещенията на място през зимните месеци. Между 1 декември 2021 г. и 30 септември 2022 г. хърватските медиатори извършиха 136 посещения на място и интервюираха 163 души (84 мъже и 79 мъже). Посещенията на място се проведеха в Славонски брод, Загреб, Чаковец, Ореховица, Сисак, Мала Суботица, Куршанец, Прибиславец, Доне Вратно, Пишкоровец, Параг, Пула и Дарда.

В България след обучението по договор бяха наети осем медиатори. Въпреки това, поради пандемията от Ковид-19 и свързаните с нея ограничения, медиаторите можеха да започнат работа на място едва през май 2022 г. Окончателно в проекта бяха ангажирани седем медиатори. Между 1 май и 31 октомври 2022 г. медиаторите извършиха 140 посещения на място и интервюираха 283 души (129 жени и 154 мъже) в Шумен (квартал “Дивдядово”), Караджово, Бяла Слатина (квартал “Латинка”), Батак, Върбовка, Стражица (квартал “Холивуд”), Пловдив (квартал “Столипиново”) и Сухиндол.

Случаи на дискриминация

Хърватия

От 1 декември 2021 г. до 30 септември 2022 г. медиаторите установиха 20 случая на дискриминация по време на посещенията си на място, при които бяха предоставени допълнителни консултации.

От общото население на Хърватия 21,3% са класифицирани като безработни според проучване от декември 2021 г. Въпреки че тази цифра е по-ниска от предходната година, броят на безработните роми се е

увеличил с 16,4 на сто през същия този период. Нивата на безработица сред членовете на ромската общност в Хърватия засягат главно хората на възраст между 20 и 44 години, които не са завършили основно училище (68,7%). Посещенията на терен на медиатора показаха също, че най-често срещаният проблем е пряката дискриминация по време на процедурите по наемане на работа и на самото работно място. Много роми заявиха, че когато са кандидатствали за работа, за която са отговаряли на изискванията, често дори не са били канени на интервю. Участниците смятаха, че работодателите разбират дали даден кандидат е ром по собственото и фамилното му име или адрес. В други случаи кандидати от ромски произход са били канени на интервю, но не им е била предложена работа, когато работодателят е узнал етническия им произход.

Дискриминацията на работното място също е често споменавана от членовете на общността по време на посещенията на място. В един от случаите Е. Б. разбрал, че заплатата му е по-ниска от тази на колегите му, въпреки че бил със същата квалификация. Когато попитал управителя защо това е така, управителят отговорил, че трябва да е доволен, че изобщо е нает, защото доскоро организацията им изобщо не е наемала роми. Е. Б. все още работи в тази фирма, защото е единственият работещ в семейството и близките му зависят от доходите му. Поради тази причина се страхува да съобщи за случая.

Клиенти също така повдигнаха въпроси, свързани с дискриминацията в системата на здравеопазването. На Б. О., жена от ромски произход от Чаковец, било казано по време на раждане да не вика и че пак ще ражда следващата година. Б. О. се почувствала унижена, тъй като персоналят на болницата намекнал, че жените от ромски произход раждат много деца за кратък период от време.

Въпреки че не е обичайно в Хърватия да се съобщава публично, че на роми е забранено да влизат на определени места, медиаторите узнаха за три такива случая в Чаковец. Тези случаи бяха свързани с инциденти в две кафенета и нощен клуб. Въпросните заведения обявили в социалните мрежи, че няма да обслужват роми, няма да продават билети за концерти на роми и че им е забранено да влизат. И трите случая са докладвани на кабинета на омбудсмана (вж. Глава 4 за подробности).

Хърватският закон за защита от дискриминация определя сегрегацията като специфична форма на дискриминация, представляваща принудително и систематично разделение на лица. В Хърватия положението се подобри значително през последните години, но сегрегацията все още присъства в много училища в окръг Меджимурие. Това се дължи най-вече на факта, че някои села са предимно ромски. Различни планове за действие се стремят да намерят

систематично решение. По време на посещенията на терен медиаторите узнаха за сегрегацията в детска градина. В Куршанец - място, където по-голямата част от населението е ромско има детска градина, посещавана предимно от деца от ромски произход. Д. О. искал детето му да подобри познанията си по хърватски език и при представяне на молбата си заявил, че търси детска градина в Чаковец, където по-голямата част от децата са от хърватски произход. Администрацията на детската градина му каза, че не може да запише детето си там и че детето му трябва да отиде в детската градина в Куршанец.

По време на посещенията на терен членовете на общността разговаряха и с медиатора за случаи, свързани с малтретиране от страна на полицията, фалшиви обвинения в кражба, с достъпа до социални права в областта на социалното подпомагане, образованието, спортните клубове и достъпа до различни услуги.

България

В периода между 1 май и 31 октомври 2022 г. медиаторите установиха десет случая на дискриминация по време на посещенията на терен, при които бяха предоставени допълнителни консултации.

Подобно на хърватските случаи, описани по-горе, повечето от случаите на дискриминация, установени от медиаторите в България, бяха свързани с трудовата заетост. Голям брой клиенти съобщиха за случаи на дискриминация при кандидатстване за позиции в държавни институции. Участниците смятаха, че причината за подобна дискриминация е, че много от тях не могат да четат и пишат.

В един от случаите жена от ромски произход кандидатствала за работа като хигиенист в институция в нейната община, след което била приета на работа. Клиентката обаче била отделена от другите хигиенисти от неромски произход в институцията. Медиаторът обясни на клиентката, че нейният случай може да бъде докладван на КЗД, но тя предпочете да не го прави.

Други случаи бяха свързани с дискриминация в образованието. Беше докладвано за деца от ромски произход, третиращи неравномерно и не получили същите възможности като децата от групите на мнозинствата. В един от случаите, поради увреждане, дете от ромски произход не можеше да ходи с връстниците си на училищни екскурзии и да присъства на тържества и други събития в училище. След като родителите повдигнаха въпроса пред училищното ръководство и той бе обсъден на родителската среща, отношението на училището към детето се промени към по-добро.

По време на посещенията на терен членове на ромската общност съобщиха и за дискриминация в достъпа до здравеопазване. В един от случаите жена от ромски произход спомена, че завела племенницата си на лекар, тъй като имала температура. Макар чакалнята да не била пълна, лекарят казал на жената да изчака навън, въпреки че било дъждовно и студено и нямала къде да се скрие от проливния дъжд.

Бяха споменати и други случаи, при които клиенти от ромски произход не са били допуснати до ресторанти или кафенета, или са се сблъскали с дискриминация в някои магазини. Един клиент спомена, че когато влязъл с приятел в кафене в центъра на Шумен, сервитьорката дошла и започнала да се държи грубо с тях. Удряла чиниите в масата и ритала стола на един от клиентите. Когато той я попитал защо се държи така, тя каза, че това било така, защото ромите се държали като животни. В друг случай клиент не бил допуснат в местен магазин, тъй като собственикът не го харесал. Мъжът трябвало да отиде в друго село, за да пазарува.

Членове на общността изразиха загриженост относно инциденти, при които се почувствали дискриминирани в институции като служби за социално подпомагане, центрове за работа и други институции, в които отишли за професионален съвет. Административният персонал на институциите често се отнасял различно с членовете на ромската общност и не им предоставял подробна информация. В резултат на това много от тях загубили правата си поради некоректно подаване на заявления или неспазване на сроковете за подаване.

Подкрепа за жертвите на дискриминация

И в двете страни медиаторите установиха, че обучението организирано от партньорите по проекта преди работата на терен е било много полезно и е обогатило познанията им за дискриминацията. В България медиаторите признаха, че завършвайки обучението са се почувствали по-сигурни, информирани и запознати с дискриминацията и наличните правни средства за защита.

Обучението беше много мотивиращо и полезно за работата ми. Като цяло беше доста обширно и обхващаше много теми и всички те ми бяха от полза. Използвам знанията в ежедневната си работа в общността, с която работя.

(Ангел Александров Ангелов, български медиатор)

Хърватските медиатори също оцениха обучението, като много полезно за работата им.

Винаги съм се интересувала от подобни теми. Лично за мен теорията и анализът на конфликтите и методите за разрешаване бяха най-полезни по време на обучението.

(Миряна Дестанович, хърватски медиатор)

Медиаторите могат да подкрепят жертвите на дискриминация по най-различни начини. Например могат да съветват членовете на общността какви действия да предприемат, към кого да се обърнат ако станат жертви на дискриминация, как да отнесат случаите до съответните институции, как да получат достъп до безплатни правни консултации и как да изготвят и подадат жалба до съответните институции.

В България местно издание публикува заглавие с изразена дискриминация срещу дете от ромски произход. След като медиаторът обясни на автора на статията дискриминационния характер на публикацията и обърна внимание на факта, че такива случаи могат да бъдат докладвани на Комисията за защита от дискриминация, авторът в крайна сметка промени заглавието на статията. В друг случай дете от ромски произход било тормозено в училище заради етническия си произход. Детето така се ядосало, че веднъж ударило шамар на съученика си. В резултат на това училищното настоятелство наказало детето. Когато ромският медиатор научи за случая, уговори среща с директора на училището и му обясни, че детето от ромски произход е било тормозено. След срещата директорът изясни на училищния съвет, че всякакъв вид дискриминация е забранена в училището. След това децата спряха да тормозят въпросното дете.

В допълнение към повишаването на осведомеността в общността относно дискриминацията медиаторите в Хърватия участваха в установяването на факти с цел да съберат доказателства за случаите и да свържат клиентите с юридическия персонал на ИС.

Поуки от работата на терен

Членовете на ромската общност демонстрираха слаби познания за различните форми на дискриминация и правните средства за защита на разположение в двете страни. Те често бъркаха дискриминацията с други проблеми, с които се сблъскаха в ежедневието си, например домашно насилие или задължнялост. Повишаването на осведомеността от ромските

медиатори беше от решаващо значение в рамките на проекта, за да могат ромите - жертви на дискриминация да научат повече по въпроса. Въпреки това, дори когато хората научаваха за наличните правни средства за защита, те се притесняваха да говорят за преживяванията си, особено когато случаите се отнасяха до дискриминация в областта на трудовата заетост. Мнозина се притесняваха да докладват за случаи на дискриминация пред органа по въпросите на равенството поради страх от отмъщение или дори загуба на работата си. В Хърватия медиаторите успяха да убедят няколко души да докладват за дискриминация, но повечето от тях в крайна сметка решиха да не го правят. И в двете страни много хора, които искаха да започнат процедура, откриха че инцидентите, за които искат да докладват са се случили отдавна и че по закон вече нямат право да подадат жалба.

От изключителна важност беше фактът, че медиаторите бяха от местната ромска общност и се ползваха с доверието на хората.

Хората обичат да говорят за дискриминация с мен, защото и аз живея в ромско селище, така че се познаваме отдавна. Проблемът е, че не искат да говорят за това пред други хора. Казват, че не е от страх, но искат да спрат дотам и не желаят да продължат.

(Миряна Дестанович, хърватски медиатор)

Мисля, че работата ми е изключително важна. Аз представлявам общността и като неин представител е добре да отстоявам правата ѝ. Мисля, че са нужни години, за да се проявят демократичните ценности в ромската общност и хората да не се страхуват да съобщават за случаите на дискриминация.

(Георги Самиров, български медиатор)

Работата ми като медиатор е необходима, тъй като ние сме мостът между общността и институциите. Нещо повече, ние сме от самата общност, което е от съществено значение за работата на всеки медиатор. Хората ни се доверяват ако имат проблем, защото ни смятат за по-близки от самите институции, които отиват при тях. Те осъзнават, че са необходими медиатори на всяко едно ниво, защото чрез тях е лесно да се достигне до общността.

(Стефан Стефанов, български медиатор)

3 Юридическа работа: безплатни правни консултации

Предоставянето на правни консултации беше организирано по различни начини в двете целеви държави. В Хърватия консултациите по случаите на дискриминация бяха предоставяни от Информационен правен център,⁹ докато в България с правната работа по проекта беше ангажиран адвокат, завършил обучение за защита от дискриминация, организирано от Център “Амалипе”.¹⁰ След установяване на случай на дискриминация от медиаторите, той бе поеман от юридическия персонал. Освен предоставянето на безплатни правни консултации на клиентите, медиаторите проверяваха наличните документи и изготвяха становища. Юриконсултите в двете страни организираха ежемесечни координационни срещи с медиаторите, на които обсъждаха установените случаи и търсеха съвместни решения. Наред с правните решения предвидени за случаите, тези срещи имаха за цел и да осигурят постоянно обучение за медиаторите с цел задълбочаване на познанията им за дискриминацията и подобряване на уменията им при предоставяне на подкрепа на клиентите.

Случаи на дискриминация

Медиаторите в двете страни извършваха редовни посещения на място в своите общини и райони. След установяване на случай на дискриминация те или консултираха самите клиенти въз основа на знанията придобити от тях по време на обучението, или отнасяха случая до съответните юристи. В тази глава правните казуси са описани подробно наред с правните консултации, предоставяни във всеки от случаите.

Хърватия

В периода между 1 декември 2021 г. и 30 септември 2022 г. бяха предоставени безплатни правни консултации в 20 случая. Правна помощ е предоставена най-вече в случаи на дискриминация в областта на трудовата заетост във връзка с липсата на достъп до услуги за членове на ромската общност. В повечето случаи става дума за пряка дискриминация.¹¹

В други случаи, в които клиентите потърсиха правни средства за защита, става дума за непряка дискриминация.¹² Един случай е свързан с практиката на

Центъра за социално подпомагане в Славонски брод. Двама различни клиента се оплакаха, че не могат да получат достъп до социални права, тъй като от тях се изисквало да изпълнят определени условия, които служителите на центъра знаели, че кандидатите не са в състояние да изпълнят. Клиентите знаеха, че други центрове за социално подпомагане не поставят такива предварителни условия и също така бяха наясно с факта, че клиентите от неромски произход, обръщащи се към центъра за социално подпомагане в Славонски брод не трябваше да отговарят на подобни изисквания.

В друг от случаите родителите М. Н. и М. Н. се оплакаха от отношението на персонала на местното училище към сина им, учещ в 6-и клас. Родителите смятаха, че синът им е дискриминиран, защото е ром. Те описаха събитията в училище на училищните власти. Детето (В. Н.) се почувствало зле и започнало да се противопоставя на училището и определени учители. Един такъв инцидент довел до порицание на детето от училището. На първата среща родителите твърдо възнамеряваха да заведат частно дело. Юриконсултът им обясни процедурата. Уговориха се първо юриконсултът да им помогне да напишат жалба до училището. След известно време положението се подобри и родителите решиха да не дават ход на делото.

Детето ми вече не иска да ходи на училище поради страх и срам. Другите деца също започнаха да го дразнят, като видяха как се отнася учителят с него. След като юриконсултът ни помогна да напишем писмо до училището, положението се подобри, що се отнася до отношението на учителя, но детето все още се съпротивлява на училището.

(М. Н., майна)

В друг случай юриконсултът на ИЛС предостави правна помощ на С. Б., който смяташе, че е дискриминиран, тъй като етническата му принадлежност е посочена в дипломата му за средно образование. След завършване на образованието си С. Б. не успял да си намери работа и смяташе, че работодателите лесно могат да заключат, че е ром по дипломата му, което беше проблем за него.

В два случая ИЛС се обърна с официално писмо към компетентните институции за разрешаване на индивидуалните права на конкретни клиенти. Първото писмо се отнасяше до нередовното сметоизвозване в ромско селище. От компетентната фирма не отговориха на писмото. В друг случай ИЛС се обърна към общината за разясняване на реда за отпускане на помощи на нуждаещи се семейства. От общината не отговориха на запитването.

Като отправна точка на правната помощ, предоставяна в Хърватия, юрисконсултът трябваше да обяснява концепцията за дискриминация и разпоредбите на съответното национално законодателство. Ето защо, наред с предоставената правна помощ, клиентите от ромски произход повишиха осведомеността си относно концепцията за дискриминация. Подробно обяснени на клиентите бяха и понятията като доказателствена тежест.¹³ Ромските клиенти често се нуждаеха от помощ с правните концепции, тъй като редовно посочваха ситуации, които не представляваха дискриминация. Например, А. Р. заяви, че смята, че е бил дискриминиран, тъй като служителите на местна финансова агенция били нелюбезни с него. Освен това каза, че веднъж чакал дълго време в спешното отделение в болницата и смята, че било така защото е ром. Той настояваше да бъде подадена жалба до омбудсмана. Когато юрисконсултът се запозна с обстоятелствата по случаите, обясни на А. Р., че тези случаи не представляват дискриминация и че за тях конкретно той може да подаде жалба до ръководителя на институцията.

България

В периода между 1 май и 30 октомври 2022 г. са предоставени безплатни правни консултации в десет случая. Предоставена е безплатна правна помощ за случаи свързани с дискриминация в областта на образованието, заетостта, достъпа до ресторанти и обществени институции. В един от случаите Д. И. от Бяла Слатина спомена, че близките му казали, че на работното им място ги наричат "цигани", а колегите им смятат, че "нищо добро не може да се очаква от тях". Те обаче не искали да споделят това с никого, тъй като се страхували да не загубят работата си.

В един от случаите клиентка от ромски произход подала документи в съответното дружество да ѝ бъде монтиран отделен електромер в имота. Молбата ѝ обаче била отхвърлена от служител във фирмата, който имал различно отношение към нея, защото била ромка. Клиентката се почувствала дискриминирана, въпреки че ѝ била посочена друга причина за отхвърлянето на молбата. Въпреки че адвокатът ѝ обясни с какви правни

средства за защита разполага, тя реши да не докладва за случая.

Друг клиент обясни, че в дадено училище децата от ромски произход се третирали по различен начин, тъй като не им се предлагат същите възможности, като на децата от български произход. Адвокатът му предостави съответната правна информация, но клиентът реши да не се занимава със случая.

В друг случай клиенти от ромски произход били третирани различно в търговски обекти. Тъй като това се бе случило отдавна, не можеше да бъде докладвано.

Баща от ромски произход разказа за дискриминацията, с която се е сблъсквал в различни държавни институции. Той каза, че тогава не е знаел, че това е дискриминация и че може да използва каквито и да е правни средства за защита и да докладва за случаите.

Подобно на споменатите по-горе случаи в Хърватия, обяснението на понятието за дискриминация по време на юридическата работа беше много необходимо и поради липсата на осведоменост сред ромските клиенти относно това какво представлява дискриминацията в правния смисъл. Например една от клиентките разказа за различни случаи на дискриминация. Тя не е разбирала, че е била дискриминирана. Сподели, че не е знаела как да реагира, дали може да се защити и по какъв начин. Всички инциденти, за които разказа се бяха случили отдавна и тя не можеше да представи конкретни подробности. Юрисконсултът обясни подробно на клиентката какво означава дискриминация, на какво основание хората могат да бъдат дискриминирани и ако случаят е такъв, какви са правата на съответното лице съгласно Закона за защита от дискриминация.

Поуки от юридическите консултации

Ролята на юрисконсултите беше двойна и в двете страни. От една страна те предоставяха безплатни правни консултации по случаи на дискриминация на клиенти от ромски произход, които след това можеха да решат дали да докладват случая си на националния орган по въпросите на равенството или не. От друга страна адвокатите играеха решаваща роля за повишаване на осведомеността относно правното определение на дискриминацията, различните ѝ форми и наличните правни средства за защита. Например в Хърватия ромските клиенти знаеха за институцията на омбудсмана, но не знаеха какво може да направи тя за тях. Юрисконсултът ги информира за всички необходими стъпки като част от официалната правна процедура. Юрисконсултът не само докладва на кабинета на омбудсмана за случаите на дискриминация,

но се намеси и по други начини. Например в един от случаите помогна на родителите да изготвят писмо до директора на училището, след което положението значително се подобри. Адвокатите също така изиграха важна роля за укрепване на доверието на клиентите в институциите, тъй като мнозина изразяваха недоверие в съдебната система. Страхът от репресии може също така да попречи на ромите - жертви на дискриминация да докладват за случаите на дискриминация, особено когато са свързани с трудовата заетост.

Тъй като клиентите често не могат да направят разграничение между случаите на дискриминация и други видове нарушения на правата на човека или проблеми, които не е задължително да имат правен аспект, както медиаторите така и адвокатите играят

решаваща роля за повишаване на осведомеността сред ромите относно техните права и правните им аспекти. Някои клиенти не разполагаха с достатъчно финансови средства, за да платят за правни консултации или процесуално представителство, поради което предоставянето на безплатна правна помощ изигра решаваща роля за осигуряването на достъп до правосъдие. Работата на ромските медиатори бе незаменима при свързването на юрисконсултите с общността и разпространението на информация за възможността за безплатна правна помощ. По този начин клиентите, които иначе не биха имали достъп до процесуално представителство и консултиране, можеха да потърсят правни средства за защита и да намерят решения на своите случаи.

4 Докладване на случаи на дискриминация пред органа по въпросите на равенството

В много случаи медиаторите установиха случаи на дискриминация по време на работата си на терен и клиентите решиха да докладват за тях на националния орган по въпросите на равенството. Заедно с партньора и клиента медиаторите установяваха фактите и

събираха цялата необходима документация за случаите. Становищата биваха изготвяни от юристконсулта, който бе във връзка с органа по въпросите на равенството и проследяваше случаите.

Национални органи по въпросите на равенството

	България ¹⁴	Хърватия ¹⁵
Институция с мандат на национален орган по въпросите на равенството	Комисия за защита от дискриминация (КЗД)	Кабинет на омбудсмана
Специални органи/комисии	КЗД има пет специализирани постоянни комисии и в зависимост от конкретния случай ad hoc комисии	<ul style="list-style-type: none"> Дискриминация, основана на пол, полова идентичност и изразяване и сексуална ориентация ► Омбудсман за равенството между половете Дискриминация, основана на увреждане ► Омбудсман за лицата с увреждания Жалби, свързани с деца ► Омбудсман за децата
Правна наредба	Закон за защита от дискриминация (2004)	Закон за защита от дискриминация (2009 г.)
Дата на създаване	2005	1992 г., през 2009 г. става национален орган по въпросите на равенството
Отговаря пред	Парламента	Парламента
Вид	Предимно трибунален (квазисъдебен) орган	Предимно съдействащ и орган за правна подкрепа
Процесуални правомощия	<ul style="list-style-type: none"> Завеждане на дело от свое име Официално вземане на решения по жалби (напр. решение или препоръка, адресирана до страните) 	<ul style="list-style-type: none"> Завеждане на дело от свое име Встъпване в съда Официално вземане на решения по жалби (напр. решение или препоръка, адресирана до страните)
Решения	Правно обвързващи	Правно необвързващи
Членове	Постоянен колегиален орган, състоящ се от девет членове, включително поне четирима адвокати. Народното събрание избира петима от членовете, включително председателя и заместник-председателя на КЗД, а президентът на Република България назначава останалите четирима. Мандатът	Едноличен орган по въпросите на равенството, ръководен от омбудсман и трима заместници. Един заместник-омбудсман се занимава с въпросите на борбата с дискриминацията и ръководи отдела за борба с дискриминацията.

Национални органи по въпросите на равенството

	Bulgaria ¹⁴	Croatia ¹⁵
Функциониране	<p>им е пет години. КЗД заседава в пет постоянни камари, състоящи се от по трима членове, специализирани в различни основания за дискриминация.</p> <p>Заседанията на КЗД са открити или закрити. На първото заседание председателят на камарата приканва страните да решат проблема. Ако бъде постигнато споразумение в помирителното производство, КЗД го одобрява и прекратява делото. Ако страните не успеят да постигнат споразумение, производството продължава по същество на делото. Когато реши, че фактите по делото са изяснени, председателят дава възможност на страните да бъдат изслушани, а когато спорът е изяснен от фактическа и правна гледна точка, председателят закрива заседанието и обявява деня, в който ще бъде постановено решението.</p>	<p>Процедура пред омбудсмана може да бъде иницирана от физическо лице или служебно, ако жертвата на дискриминация даде съгласието си, освен ако това е свързано със защитата на благосъстоянието на децата или в случаите, когато омбудсманът е научил за случая чрез медиите или случаят е спешен. Жалбата може да бъде подадена писмено или устно и ще бъде вписана. Омбудсманът не предприема действия, когато съдебното производство е в ход, освен ако е очевидно, че въпросното производство се забавя ненужно или че с правомощията се злоупотребява явно, като в тези случаи може да поиска обяснение от председателя на компетентния съд. Омбудсманът разглежда жалбата, без да провежда разследване, когато въз основа на фактите, посочени в жалбата и подадената документация, несъмнено може да се установи, че конституционните или законните права на жалбоподателя са били застрашени или нарушени. Когато омбудсманът провежда разследване, изисква необходимите обяснения, информация и документация от органите, до които се отнася жалбата. Когато омбудсманът приключи разследването на жалба, в която е установено нарушение на правото, изготвя доклад по делото, който се предава на органа, до който се отнася жалбата, и на жалбоподателя.</p>
Обжалване	<p>Решенията на КЗД подлежат на обжалване пред тричленен състав на Върховния административен съд.</p>	<p>Решенията на омбудсмана не подлежат на обжалване.</p>
Мандат като орган по въпросите на равенството	<ul style="list-style-type: none"> • Установява нарушения на равното третиране, извършителя на нарушението и засегнатото лице • Разпорежда предотвратяване и прекратяване на нарушението и възстановяване на първоначалното положение • Налага предвидените санкции и принудителни административни мерки • Обжалва административни актове, издадени в нарушение на Закона за защита от дискриминация или други закони, уреждащи равното третиране • Прави предложения и препоръки до 	<ul style="list-style-type: none"> • Събира и анализира статистически данни за дискриминацията по всички признаци, посочени в Закона за защита от дискриминация • Информира хърватския парламент относно случаите на дискриминация в своя годишен доклад (когато е необходимо и в специалните доклади) • Провежда проучвания относно дискриминацията • Дава становища и препоръки • Предлага на правителството подходящи правни и стратегически решения • Встъпва в съдебното производство от

	Bulgaria ¹⁴	Croatia ¹⁵
	<p>държавните и общинските органи за преустановяване на дискриминационни практики</p> <ul style="list-style-type: none"> • Дава становища по проекти на нормативни актове за съответствието им със законодателството за предотвратяване на дискриминацията и др. 	<p>името на дискриминираното лице</p> <ul style="list-style-type: none"> • При определени обстоятелства завежда дело от свое име, когато е нарушено правото на равно третиране на по-голяма група лица • Започва производство за нарушение
Информация за жалбите	В публичните регистри на Комисията за защита от дискриминация не е посочен броят на подадените жалби за дискриминация.	През 2021 г. омбудсманът е получил 638 жалби, от които 13 % са свързани с дискриминация. Жалбите най-често се основават на раса/етническа принадлежност/цвет на кожата и национален произход (69 жалби/15 %). Най-голям брой жалби са получени в областта на трудовата заетост, достъпа до стоки и услуги, областта на обществената информация и медиите, в администрацията, образованието и здравеопазването. Няма публично достъпна информация за броя на жалбите, подадени от жалбоподатели от ромски произход.

Случаи, докладвани на органа по въпросите на равенството

Хърватия

В Хърватия в рамките на проекта, Информационният правен център (ИПС) е докладвал на кабинета на омбудсмана за шест случая на дискриминация.

Случаи, свързани с достъп до услуги

ИПС се отнесе до кабинета на омбудсмана по три случая, свързани с кафенета в Чаковец, които в съобщение, публикувано в социалните медии забраниха достъпа на клиенти от ромски произход. Медиаторите и ИПС направиха екранни снимки на съобщенията и събраха необходимата за подаване информация. И в трите случая омбудсманът отправи предупреждение. В предупреждението изпратено до кафенетата омбудсманът посочи, че забраната за влизане в кафенетата и отказът да се предоставят услуги на лица поради тяхната раса, етническа или национална принадлежност е пряка дискриминация. Подчерта, че е незаконно да се публикуват съобщения, отказващи определени права на членове на малцинствена група, позовавайки се на решението на Съда на Европейския съюз по делото *Firma Feryn N*.¹⁷

Освен това се позова на Директивата на ЕС за равенство между расите,¹⁸ според която предлагането на кафе е основна дейност на кафенетата и тяхното решение представлява пряка дискриминация. Омбудсманът завърши с предупреждение срещу незаконното третиране на клиенти от ромски произход и заяви, че очаква промяна в отношението към ромското население, която да допринесе за по-добра интеграция на ромите и по-добър съвместен живот на ромите и мнозинството от населението.

Имайки предвид, че съдържанието на съобщението („Вече не се продават билети на роми и те нямат право да влизат“) беше публикувано в социалните мрежи, то можеше да бъде видяно от голям брой роми. С цел поне частично елиминиране на последиците от вредното поведение омбудсманът препоръча на кафенетата да обявят на сайтовете си, че не се идентифицират с публикацията в социалната мрежа, считат я за неуместна, че същата противоречи на техните принципи, както и че всеки е добре дошъл в бара, независимо от неговия расов, етнически или национален произход. Посочи, че като носител на мандата на органа по въпросите на равенството е упълномощена да завежда дела и че в зависимост от по-нататъшните действия на кафенетата ще обмисли дали да предприеме допълнителни правни стъпки по случаите. Омбудсманът поиска от кафенетата да я уведомят за предприетите мерки в 8-дневен срок.

Собствениците на едно от кафенетата изпратиха писмо до омбудсмана, в което обясниха за инцидента. Заявиха, че на официалния им сайт никога не е публикувано съдържание, което би обидило ромите. Но бяха наясно с факта, че от един от организаторите на събития в тяхното кафене е публикувал противоречиво съдържание в социалните медии. Те заявиха, че подобно съдържание е неприемливо и противоречи на принципите им. Всички организатори и служители на кафенето бяха предупредени за задължението им да се отнасят еднакво към всички хора, независимо от тяхната расова, етническа или национална принадлежност като същото се отнасяше и за собствениците на кафенето. Те ще предприемат всички необходими мерки, за да избегнат дискриминация в бъдеще.

След предупреждението на омбудсмана едно от кафенетата публикува следното съобщение в социалните мрежи: *“В кафенето са добре дошли гостите, които спазват правилата в него, персонал и други посетители, независимо от национален произход, раса или етническа принадлежност.”* След публикуването на съобщението, омбудсманът изпрати писмо до кафенето, в което заяви, че съобщението е постигнало желаните ефект. Тя изрази задоволството си, тъй като кафенето поема ангажимент да се отнася еднакво към всички обслужвани. Отбеляза още, че винаги могат да се свържат с нея ако имат въпроси, съмнения или затруднения с прилагането на нормативната уредба, регламентираща дискриминацията.

Дискриминация в областта на трудовата заетост

По време на интервю за работа М.Д. е попитана директно дали е ромка. Когато отговорила, че е ромка, ѝ казали, че не могат да я наемат, защото не знаят как ще реагират гостите на хотела. Въпреки че тя имала професионален опит за исканата позиция, те наели друго лице без професионален опит. ИЛС подава жалба до омбудсмана.

Почувствах се много зле, когато на едно интервю за работа ми казаха, че съм твърде мургава и гостите на хотела няма да ме приемат добре.

(М. Д., дискриминирана хърватка от ромски произход)

Омбудсманът поиска изявление от хотела. В отговора си до омбудсмана хотелът заяви, че не е в състояние да направи изявление поради значителното забавяне във времето и че в писмото не се посочват името и фамилията на лицето, което провело интервюта за работа. След отговора на хотела в следващото си писмо

омбудсманът поиска допълнение към изявлението, посочващо, че конкретното предложение за работа е било публикувано на официалния уебсайт на хърватската служба по заетостта и поради това тя вярва, че в официалния архив на хотела има история за комуникацията с хърватската служба по заетостта, уведомяването на кандидатите, както и копия от всички съобщения. Тя заяви, че ако хотелът не предостави поисканата информация, ще я изиска от хърватската служба по заетостта. Във връзка с името и фамилията на лицето, провело интервюта за работа, омбудсманът написа, че хотелът би трябвало да е наясно със самоличността на лицето, упълномощено да провежда процедурите по наемане на работа. Също така, незабавно беше поискано копие от цялата документация за конкурса (включително постъпили молби, решения и придружаваща документация), свързана с избора на наетото лице. Освен това от февруари 2021 г. се изисква подаване на обяви за всички свободни работни места в хотела. Случаят все още не е решен.

Случай, свързан с обществената информация и медиите

В разговор с по-голяма група членове на ромското национално малцинство медиаторът на ИЛС узна за съществуването на група във Фейсбук, създадена през 2019 година. Оттогава там ежедневно се публикуват статии на медии от различни портали, в които авторите пишат за размирици в ромските селища и други места в близост до тях. В придружаващите коментари на авторите на публикациите, както и на различни хора, следящи страницата, се посочва ромското национално малцинство като изключителен фактор, влияещ на сигурността на гражданите. Страницата има значителен брой последователи. В допълнение към пряката дискриминация присъства във всяка публикация на горепосочената страница в жалбата си до омбудсмана ИЛС предупреди и за публикации и коментари, представляващи тормоз, тъй като са нежелано поведение, целящо или всъщност представляващо нарушение на достойнството на дадено лице, предизвикващо страх, враждебност и унижение и създаващо среда на насилие. Освен това ИЛС се оплака и от много честата реч на омразата, която е престъпление според хърватското наказателно право. Според ИЛС това беше по-сериозна форма на дискриминация, тъй като бе извършвана многократно и в продължение на дълъг период от време. След подаване на жалбата от ИЛС омбудсманът я препрати (заедно с всички екранни снимки с примери за спорните публикации) на Държавната прокуратура, Министерството на вътрешните работи (Министерския кабинет) и Дирекцията на полицията (Кабинета на главния директор).

Случай на физическо посегателство и заплахи

М. М., регулировчик, бил нападен на работното си място. Срещу него бил упражнен тормоз, посегнали му физически и бил заплашен, и всичко това заради ромския му произход, за което още същия ден е уведомено и компетентното РПУ. В жалбата си до омбудсмана ИС посочи, че от публично достъпна информация става ясно, че е повдигнато обвинение за извършено престъпление по Закона за защита от дискриминация, но М. М. като пострадад дълго време не е получил никакви уведомления за предприетите действия спрямо извършителя. След получаване на жалбата омбудсманът изиска уведомяване от МВР (Министерски кабинет и Дирекция на полицията) за всички съответни решения или предприети действия по случая. Случаят все още не е решен.

България

В България заради пандемията от Ковид-19 и свързаните с нея ограничения, медиаторите можеха да започнат работа на терен едва през месец май 2022 г. Информираността на членовете на ромската общност относно дискриминацията беше толкова ниска, че на медиаторите бе необходимо значително време за повишаването ѝ. Също така, имаше липса на доверие в

съдебната система и страх от репресии. Ето защо в началото на работата на терен хората не бяха склонни да докладват, за каквито и да било случаи на дискриминация пред органа по въпросите на равенството. До публикуването на настоящия доклад, на КЗД е докладван само един случай.

На 18 септември 2022 г., по време на предизборната кампания за парламентарните избори, насрочени за 2 октомври 2022 г., един от клиентите се натъкнал на 3,44-минутно видео, публикувано в ТикТок, а също и във Фейсбук. В него се виждало как Костадин Костадинов - лидер и представител на политическа партия "Възраждане" говори пред публика. Костадинов казал: "Когато казвам цигани, решението за циганите е едно и е много просто - започваме да прилагаме законите и когато приложим законите, циганите ще си тръгнат, повярвайте ми". Изявлението на Костадинов продължило с атака срещу ромското население, като казал, че не пускат децата си на училище, но не им се налагат никакви санкции и срещу тях не се завеждат дела. Цялото изказване на Костадинов имало за цел да раздели обществото на българи и роми и внушавало, че ромското население създава проблеми на българското население, не спазва законите и т.н. Случаят е докладван от „Амалипе“ на Комисията за защита от дискриминация и все още не е решен.

Поуки от докладването на случаи на дискриминация пред органа по въпросите на равенството

Хърватия		
Случай	Нарушени права	Резултат
Кафене 1	Достъп до услуги	Установена дискриминация; издадено предупреждение
Кафене 2	Достъп до услуги	Установена дискриминация; издадено предупреждение
Кафене 3	Достъп до услуги	Установена дискриминация; издадено предупреждение
М. Д.	Равни права в областта на трудовата заетост	Случаят все още не е решен
Фейсбук страница	Равни права в областта на обществената информация и медиите	Жалбата е препратена до компетентните институции (Държавна прокуратура и Министерството на вътрешните работи)
М. М.	Физическо посегателство и заплахи	Случаят все още не е решен
Bulgaria		
Случай	Нарушени права	Резултат
Р. С.	Реч на омразата	Случаят все още не е решен

Общо седем са случаите, докладвани на националния орган по въпросите на равенството в двете страни, обхванати от програмата. В три случая хърватският омбудсман установи доказателства за дискриминация и предупреди извършителите. В един от случаите омбудсманът препрати жалбата до компетентните институции, Държавната прокуратура и Министерството

на вътрешните работи. Два случая в Хърватия и един случай в България все още не са решени. От шестте докладвани случая в Хърватия три се отнасят до дискриминация при достъпа до услуги, един е свързан с дискриминация в областта на трудовата заетост, един - с физическо посегателство и заплахи и един - с реч на омразата. Българският случай е свързан с реч на омразата.

5 Заключение и препоръки

Работа на терен

Работата на терен бе ценна от гледна точка на повишаване на осведомеността сред ромската общност относно дискриминацията и начините ѝ на проявяване. Членовете на общността бяха запознати с наличните правни механизми за защита на правото на равенство. Интервютата, проведени с ромите от медиаторите също бяха важни, тъй като проблемите, с които се сблъскваха не представляваха дискриминация, а засягаха други нарушения на човешките права. Програмата помогна, както на медиаторите, така и на членовете на местната общност да разграничат двете категории чрез реални примери. Благодарение на работата на терен ромите се запознаха по-добре с дискриминацията, но също и с компетентността и функционирането на органа по въпросите на равенството и защитата, с която разполагат, както и разбирането на важноста на докладването на дискриминацията.

Медиаторите в двете страни оцениха работата на терен като изключително успешна, защото разговаряха с хора от различни части на страната и ги запознаха с проблема “дискриминация”. Всички медиатори бяха роми, като повечето от тях живеяха в ромски селища или ги посещаваха редовно и често частно. Поради тази причина хората им имаха доверие. В повечето случаи възникваше проблем, защото не желаеха да кажат на никого друго или да предприемат, каквито и да било стъпки. Хората често осъзнаваха, че са се сблъскали с дискриминация и преди, докато разговаряха с медиаторите, които ги запознаваха със съответните правни понятия. Много от обсъжданите случаи бяха свързани с дискриминация в областта на трудовата заетост, но бяха докладвани само три такива случая, тъй като хората се страхуваха от репресии и други негативни последици.

Повишаването на осведомеността относно дискриминацията, насърчаването на ромите да докладват за случаи и повишаването на доверието им в медиаторите и институциите е процес, който изисква време и следователно трябва да продължи.

Освен че завършиха успешно обучението си, всички медиатори бяха непрекъснато обучавани от партньорите по проекта и юристконсултите по време на работата на терен във връзка с установяването на случаите, как да провеждат интервюта и да се осигурява

подкрепа на пострадалите. Всички медиатори заявиха, че това е ценен опит за тях, както по време на обучението, така и при работата на терен. Програмата със сигурност помогна на жалбоподателите да осъзнаят, че могат да очакват професионална помощ. Също така беше важно медиаторите да се опитат да дават консултации по други случаи или когато е необходимо, да търсят помощта на адвокати.

Правни консултации

Тъй като членовете на ромската общност имаха слабо доверие в съдебната система им отне известно време, за да се обърнат към юристконсулти във връзка със случаите им. Когато най-накрая решиха да поискат безплатна правна консултация често се оказваше, че случаят не е дискриминация, а друг вид нарушение на правата на човека. Правните консултации също бяха от особено значение, тъй като много нуждаещи се роми не могат да си позволят да платят на адвокат.

Основното заключение е, че лицата обект на дискриминация обикновено са социално уязвими без познания за съответните процедури и наличните механизми за защита и правните консултации, които им бяха предоставени в установените случаи бяха изключително важни в няколко отношения:

1. повишаване на осведомеността относно дискриминацията и механизмите за защита;
2. повишаване на доверието на ромите в институциите;
3. увеличаване на броя на делата за дискриминация заведени от роми;
4. повишаване на обществената осведоменост относно това какво представлява дискриминационното поведение.

Докладване на случаи на дискриминация

След консултиране на жертвите на дискриминация относно наличните правни средства и механизми, те често решаваха да не предприемат никакви действия поради страх от по-нататъшна виктимизация. Може да

се заключи, че предоставянето на адекватни правни консултации и доверието в юридическия персонал на партньорите бяха изключително важни за насърчаване на клиентите да докладват за случаите на органа по въпросите на равенството. Освен това повечето клиенти от ромски произход не бяха наясно с възможността да търсят защита от дискриминация. По подобен начин те не бяха запознати със съответните процедури и институции, които биха могли да осигурят защитата, което допълнително подчертава значението на безплатната правна помощ.

В Хърватия три от докладваните случаи се отнасяха до дискриминационно съобщение на три кафенета, забраняващи достъпа на клиенти от ромски произход. Тъй като съобщенията бяха публикувани в социалните медии, дискриминационните практики станаха широкоизвестни в този конкретен случай. Беше изключително важно да се докладва незабавно за случая и да се предприемат необходимите правни стъпки. В крайна сметка и в трите случая бе установена дискриминация и омбудсманът отправи предупреждение и към трите заведения. Едно от кафенетата веднага взе необходимите мерки и промени отношението си. Докладването на случаите на дискриминация имаше и превантивен ефект върху извършителите на дискриминация. Омбудсманът също така бързо заведе необходимите производства. И по шестте случая, за които ИЛС подаде жалба, омбудсманът реагира в определените срокове. Писмата изпратени до лицата извършители на дискриминацията бяха ясни, конкретни и съдържаха всички необходими указания. Всички писма относно жалбите на ИЛС бяха доставени на ИЛС от кабинета на омбудсмана. ИЛС е удовлетворен от действията на омбудсмана във връзка с жалбите. Специално следва да подчертаем важността на жалбата за страницата във Фейсбук, за която спешните действия бяха от решаващо значение. Омбудсманът я препрати до компетентните институции, а именно прокуратурата и полицията.

В България би било полезно създаването на механизъм за прилагане на временни мерки в случай на дискриминация, така че дискриминираните лица да получават бърза реакция от страна на КЗД. Подобен пример е специалният механизъм за жените - жертви на домашно насилие. Същият механизъм би могъл да бъде приет и за случаите на дискриминация. По този начин случаите, свързани с дискриминация, могат бързо да бъдат докладвани и прегледани от КЗД.

Докладването на дискриминация е особено важно, когато става въпрос за по-голяма видимост на дискриминацията спрямо ромите. От гледна точка на засегнатите, докладването на дискриминацията допринася за изграждането на доверие в официалните

институции. Освен това то може да послужи за предотвратяване или възпиране на потенциални извършители чрез гласуване на препоръки (в Хърватия) или разпореждане за прекратяване на нарушението, забраняване на бъдещо дискриминационно поведение или дори налагане на глоби (в България).

Работата на терен, правните консултации и докладването на случаи на дискриминация допринесоха значително за повишаване на осведомеността сред ромите относно дискриминацията и наличните правни средства за защита, като по този начин разшириха достъпа им до правосъдие, помагайки им да разрешават инцидентите или чрез медиация, или чрез сезиране на органа по въпросите на равенството.

За мен беше важно да подам жалба, за да видя какво ще се случи и ще мога да кажа от първа ръка на семейството и приятелите си какво да правят, когато се сблъскат със същия проблем.

(М. Д., дискриминирана хърватка от ромски произход)

Препоръки

Хърватия

- Правителството трябва да гарантира достатъчно финансови ресурси на доставчиците на безплатна правна помощ с цел адекватно предоставяне на безплатната правна помощ при упражняването на права и особено при защита от дискриминация.
- Трябва да се повиши капацитетът на институциите за решаване на нуждите и проблемите на уязвимите социални групи, както и на рисковете от дискриминация, пред които са изправени.
- Трябва да се повиши капацитетът на гражданските организации, занимаващи се с правата на ромите да представляват и предоставят подкрепа на общността в случай на дискриминация.
- Органите на държавната администрация трябва да планират допълнителни дейности, които да допринесат за постигането на целите на Националния план за приобщаване на ромите и да ги включат в следващия план за действие.
- Правителството трябва да сформира местни многосекторни екипи, които да работят пряко и координирано в ромските общности с цел борба с дискриминацията и постигане на по-ефективна интеграция на ромите.

- Хърватската служба по заетостта трябва да продължи да информира работодателите за забраната на дискриминационните условия в обявите за работа.
- Кабинетът на омбудсмана трябва да увеличи усилията си за разпространение на информация за ролята си в борбата с дискриминацията. Същият трябва да гарантира, че информацията за ролята му достига и до ромските общности.
- Кабинетът на омбудсмана редовно да организира кръгли маси по темата за дискриминацията, за да представя примери за добри практики и да променя общественото мнение.

България

- Държавните и общинските/регионалните органи трябва да повишават осведомеността относно работата си, свързана с дискриминацията и мрежата им от местни офиси трябва да бъде разширена.
- КЗД трябва да си сътрудничи с неправителствените организации, работещи с ромските общности, за да иска подкрепата на българското правителство (включително финансово), както и предоставяне на възможности за участие в обсъждането и прилагането на законодателство, свързано със защитата на правата на ромите.
- Все още има расова дискриминация и расизъм в държавните институции и властите не трябва да отричат това. Трябва да се приемат административни правила за държавните служители против дискриминацията. Трябва да се провеждат редовни програми за обучение. Трябва да се въведе независима и поверителна процедура за жалби и да се налагат съответните санкции срещу държавни служители, признати за виновни съгласно тези разпоредби. По време на разглеждане на жалбите, жалбоподателите трябва да бъдат информирани на всеки етап от процеса.
- Органите, отговорни за прилагането на политиките за равенство са утвърдени, но рядко се търси тяхното сътрудничество. Често няма местни структури или не са познати на общността и това налага по-широко разпространение на основните функции и разположение на структурите на КЗД в България.
- В сътрудничество с организации на гражданското общество и ромски медиатори, КЗД трябва да увеличава взаимодействието си с ромската общност.
- Правителството трябва да осигурява непрекъснато финансиране за доставчици на безплатна правна помощ, за да гарантира, че нуждаещите се клиенти ще получават безплатни правни консултации в случай на дискриминация.
- Трябва да се събира и публикува статистика за броя на жалбите за дискриминация подадени в КЗД, с разбивка по защитените характеристики на жалбоподателите.

Бележки

- 1 Номер на проекта: 963284 — ERELA — REC-AG-2020 / REC-RDIS-DISC-AG-2020, финансиран от Програмата за права, равенство и гражданство на Европейския съюз (2014–20).
- 2 Atanas Atanasov, Nataša Kovačević, Andrea Spítálszky & Željka Vukasović Ravlić, Discrimination against Roma in Croatia and Bulgaria: сравнителен доклад, MRGE, 2021, на разположение на <https://minorityrights.org/publications/roma-croatia-bulgaria/>
- 3 Вижте: <https://www.nsi.bg/census2021/>(на български език).
- 4 Kunac, S., Klasnić, K. and Lalić, S., Roma Inclusion in the Croatian Society: A Baseline Data Study, Zagreb, Croatia, Centre for Peace Studies and Ecorys Hrvatska d.o.o., 2018, <https://pravamanjina.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Roma%20Inclusion%20in%20the%20Croatian%20Society%20-%20a%20Baseline%20Data%20Study.pdf>.
- 5 Европейска комисия, 'Roma inclusion in Croatia: EU funding for Roma integration', https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/combatingdiscrimination/roma-eu/roma-inclusion-eu-country/romainclusion-croatia_en
- 6 Atanas Atanasov, Nataša Kovačević, Andrea Spítálszky & Željka Vukasović Ravlić, Discrimination against Roma in Croatia and Bulgaria: сравнителен доклад, стр. 15.
- 7 Пак там.
- 8 Пак там, стр. 14.
- 9 ILC е оторизиран доставчик на безплатна правна помощ от Министерството на правосъдието и администрацията на Република Хърватия.
- 10 Център „Амалипе“ развива активна дейност за превенция на дискриминацията на ромите. През годините организацията се включва в редица важни мониторингови комисии и винаги следи проявите на дискриминация на публични личности, институции и медии и докладва своевременно за случаи на дискриминация в публичното пространство. Преди проекта организацията активно подпомага лица, обект на дискриминация, обърнали се към нея за подкрепа.
- 11 Пряката дискриминация е, когато дадено лице е поставено или може да бъде поставено в по-неблагоприятно положение от друго лице в подобна ситуация.
- 12 Непряка дискриминация е, когато привидно неутрална разпоредба, критерий или практика поставят или биха могли да поставят хора в неблагоприятно положение в сравнение с други лица в подобна ситуация, освен ако тези разпоредба, критерий или практика могат да бъдат обективно оправдани от законни цели и средствата за тяхното постигане са подходящи и необходими.
- 13 Съгласно принципа на обратната тежест на доказване, когато лица, които се смятат за ощетени поради неприлагането на принципа на равно третиране спрямо тях, установят пред съд или друг компетентен орган факти, от които може да се предположи, че е налице пряка или непряка дискриминация, ответникът трябва да докаже, че не е налице нарушение на принципа на равно третиране. (Вижте Директива на ЕС за равенство между расите, член 8.)
- 14 Комисия за защита от дискриминация – България - <https://kzd-nondiscrimination.com/layout/>
- 15 Кабинет на омбудсмана — Хърватия, Brief profile', [https://adsdatabase.ohchr.org/IssueLibrary/OFFICE%20OF%20THE%20OMBUDSMAN%20\(Croatia\).pdf](https://adsdatabase.ohchr.org/IssueLibrary/OFFICE%20OF%20THE%20OMBUDSMAN%20(Croatia).pdf)
- 16 Доклад на омбудсмана за 2021 г. Достъпен на <https://www.ombudsman.hr/hr/interaktivno-izvjesce-za-2021/>
- 17 <https://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?num=C-54/07>
- 18 Директива 2000/43/ЕО на Съвета от 29 юни 2000 година за прилагане на принципа на равно третиране на лицата, независимо от расов или етнически произход. Достъпна на <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32000L0043&from=EN>

Работим за гарантиране правата на малцинствата и местното население

minority
rights
group
europe

Борба с дискриминацията чрез по-широк достъп до правосъдие в Хърватия и България

"Равенство за ромите чрез разширен достъп до правни услуги" (ERELA) е резултат от двугодишно сътрудничество между Minority Rights Group, Център за междуетнически диалог и толерантност "Амалипе", Информационен правен център и местните ромски общности. Финансиран от Европейския съюз, този доклад описва подробно многобройните области на дискриминация и пречките, с които се сблъскват ромите в България и Хърватия, особено когато търсят достъп до правосъдие. Уроците, извлечени от работата на терен, са обобщени тук въз основа на реални случаи.

В България и Хърватия дискриминацията е широко разпространена и редовно се усеща от ромите, като обикновено е подкрепена от негативни нагласи и предразсъдъци. Установените случаи на дискриминация, разгледани в настоящия доклад, засягат различни области от ежедневието, включително заетост, образование, социално подпомагане, здравеопазване и достъп до различни услуги.

Въпреки големия брой добре документирани случаи, дискриминацията обикновено не се съобщава в тези страни, защото дискриминираните роми често не са наясно с наличните правни средства за защита или се страхуват от негативните последици. Настоящият доклад показва осъществими начини, по които може да се повиши ефективността на системата, създадена за защита на равенството на ромите.

В стремежа си да подобри достъпа на ромите до социално правосъдие, проектът ERELA подкрепи специално разработена програма за обучение върху националното антидискриминационно законодателство, насочено към ромски организации на гражданското общество (ОГО), практикуващи юристи и други ромски активисти. Първоначалното обучение предостави на участниците необходимите умения и знания за оказване на подкрепа на хората, които се сблъскват с дискриминация. Чрез провеждането на редовни посещения на терен, обучените ромски медиатори успяха да споделят тези знания с членовете на местните ромски общности и да повишат осведомеността за дискриминацията, както и за наличните правни средства за защита. Освен това обучението помогна на участниците да се ориентират по-добре в правните предизвикателства и да разработят потенциални решения в случаи на дискриминация.

Настоящият доклад е безценен инструмент за активисти, организатори на кампании и изследователи в тази област, които се стремят да повишат осведомеността по въпросите на правата на ромите и достъпа до правосъдие. Освен това резултатите и препоръките, предложени от авторите, могат потенциално да бъдат приложени и изпълнени в други европейски контексти, където ромите срещат подобни трудности при достъпа си до правосъдие.

© Minority Rights Group Europe (MRGE), Информационен правен център, Център за междуетнически диалог и толерантност "Амалипе", януари 2023 г. Настоящият доклад се публикува, като принос към общественото разбиране. Копия от проучването са достъпни онлайн на www.minorityrights.org.

ISBN Print: 978-615-6516-16-9 Online: 978-615-6516-17-6.

Minority Rights Group Europe Улица "Сан Марко" 56/A, етаж 4, 2, 1034, Будапеща, Унгария
Тел +36 30 209 3152 **Електронна поща** minority.rights@mrgmail.org **Уебсайт** www.minorityrights.org
 www.twitter.com/minorityrights www.facebook.com/minorityrights

Информационен правен център (ILC) Седалище: Юрая Добриле 34, Славонски брод, Хърватия. Офис в Н. Градишка: М. А. Релковица 3, Нова Градишка, Хърватия. Офис в Сисак: Степана и Антуна Радича 37, Сисак, Хърватия
Тел +385 35 448 533 **Електронна поща** info@ipc.com.hr **Уебсайт** www.ipc.com.hr/hr_HR
 www.facebook.com/IPC.InformativnoPravniCentar

Център за междуетнически диалог и толерантност "Амалипе" Улица "Марно поле" 23, етаж 4, офис 5, Велико Търново, България. Тел +359 062 600 224 **Електронна поща** office@amalipe.com **Уебсайт** www.amalipe.bg
 www.facebook.com/amalipeVT

Посетете уебсайта с историите на малцинствата www.stories.minorityrights.org за мултимедийно съдържание за малцинствата и коренното население по света.

